ISLAMSKA MISAO

Osnivač i izdavač: Fakultet za islamske studije, Novi Pazar
Za izdavača: Prof. dr. Enver Gicić
Glavni urednik: Prof. dr. Enver Gicić
Pomoćnik urednika: Prof. dr. Hajrudin Balić
Redakcija: prof. dr. Mustafa Fetić, prof. dr. Almir Pramenković, hfz.doc. dr. Haris Hadžić, doc. dr. Siham Mevid
Šerijatski recenzent: prof. dr. Almir Pramenković

Tehnički urednik: Senad Redžepović
Lektor: Samir Škrijelj
Štampa: Grafičar, Užice
Tiraž: 500 primjeraka

Adresa redakcije: Fakultet za islamske studije,
ul. Rifata Burdževića 1, 36300 Novi Pazar

Štampanje ovog broja pomogla je Vlada R. Srbije - Kancelarija za saradnju sa crkvama i verskim zajednicama

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
378:28
ISLAMSKA misao : godišnjak Fakulteta za islamske studije Novi Pazar / glavni urednik Enver Gicić. - 2007, br. 1- . - Novi Pazar : Fakultet za islamske studije, 2007- (Užice : Grafičar). - 24 cm
Godišnje.
ISSN 1452-9580 = Islamska misao (Novi Pazar)
COBISS.SR-ID 141771532

Mr. Senada Cucak

28-673(497.6)

VJERSKI SUŽIVOT PRIPADNIKA RAZLIČITIH RELIGIJSKIH ZAJEDNICA NA PRIMJERU BOSANSKE KRUPE

Apstrakt

Tema ovog rada je *Vjerski suživot pripadnika različitih religijskih zajednica na primjeru Bosanske Krupe* i ima za cilj da bliže prikaže odnos među njima. Na početku ćemo vidjeti kako Allah dž.š. kroz ajete objavljuje cijelom čovječanstvu kakvi međuljudski odnosi trebaju biti, čega se trebamo držati, a čega kloniti. Poslanik s.a.v.s. nas savjetuje da čovjek ne može biti pravi vjernik dok ne bude želio drugima ono što želi sebi. Također, vidjet ćemo kroz primjere iz Poslanikove s.a.v.s. prakse kako se ophodio prema kršćanima i Jevrejima kada su postupali loše prema njemu i kada su bili zavisni od njegove riječi i odluke. Posljednji dio rada govori o suživotu u Bosanskoj Krupi. Zašto baš Bosanska Krupa? Zato što je ona jedinstven primjer da se na ovom balkanskom prostoru, sasvim blizu, kao u jednom dvorištu, nalaze tri različite bogomolje. Mi, muslimani, ubjeđenja smo da je islam jedina ispravna vjera kod Allaha dž.š., ali ne negiramo ni objave koje su objavljene ranijim poslanicima jer svi oni su imali isti zadatak i obavezu, a to je dostava Božije riječi ljudima na Zemlji i poziv da vjeruju u Jednog i Jedinog Boga.

Ključne riječi: suživot, religijske zajednice, Bosanska Krupa.

Abstract

The aim of this paper titled ‘Religious coexistence among different religious communities as exemplified by experience of Bosanska Krupa’, is to demonstrate more closely the relationship between them.We begin by showing how Allah the Almighty, through verses revealed in the Qur’an to all mankind, wants us to organise interpersonal relationships and how they should be arranged, what we should pay attention to, and what we should refrain from. The Prophet Muhammed (s.a.v.s.) advises us that a person cannot be a true believer until he wants for others what he wants for himself. We will demonstrate, through examples from the Prophet’s s.a.v.s. practice, how he treated Christians and Jews when they treated him inappropriately and when they were dependent on his word and decision-making.The final part of the paper deals with coexistence in Bosanska Krupa.One may wonder *‘why Bosanska Krupa’*? We focused on this particular municipality because it represents a unique example in the Balkan region where one can find, in a single block, three different places of worship standing side by side next to each other. It goes without saying that as Muslims we are convinced that Islam is the only authentic religion of Allah. However, we do not deny the revelations that were revealed to the earlier prophets for they all had the same mission, that is to deliver God’s word to mankind and to call them to believe in One and Only God.

Key words: coexistence, religious communities, Bosanska Krupa

VJERSKI SUŽIVOT PRIPADNIKA RAZLIČITIH RELIGIJSKIH ZAJEDNICA NA PRIMJERU BOSANSKE KRUPE

Pogled na suživot pripadnika različitih religijskih zajednica kroz glavne izvore islama

Kada želimo govoriti o zajedničkom životu određene grupe ljudi sa pripadnicima iste ili različite religije, njihovom dijalogu i načinu življenja, trebamo se vratiti našoj zajedničkoj polaznoj tački, a to je da smo svi ljudi, stvoreni od strane Jednog i Jedinog Gospodara. Svi ljudi na Zemlji imaju zajedničkog oca i majku. Obraćajući se svim ljudima, Allah dž.š. kaže: *O ljudi, bojte se Gospodara svoga, Koji vas je od jedne osobe stvorio, od koje je njen par stvorio, a od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao.* (En-Nisa, 1)

Dakle, kada se osvrnemo na zajedničko porijeklo svih ljudi, onda cjelokupni ljudski rod možemo posmatrati kao jednu globalnu porodicu. Shodno tome, naš odnos prema drugim ljudima trebao bi biti baš onakav kako nas Poslanik a.s. savjetuje: *„Čovjek ne može dostići istinski iman sve dok ljudima ne bude od dobra želio ono što želi i sebi.“* (Ahmed, 3/176, 206)

Uzvišeni Allah je čovjeka stvorio kao slobodno biće na Zemlji. Ima pravo na izbor, ali i posljedice shodno izboru. Kur'an ne pravi razliku među ljudima u biološkom smislu – svi su pred Uzvišenim jednaki. Nijedan čovjek ne smije bespravno oduzeti život drugom čovjeku, kao ni sebi. Očuvanje ljudskog života glavna je intencija šerijata. Kur'an bespravno ubistvo jedne osobe poistovjećuje sa ubistvom svih ljudi: *... Ako neko ubije nekoga koji nije ubio nikoga, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao; a ako neko bude uzrok da se nečiji život sačuva, - kao da je svim ljudima život sačuvao...* (El-Maide, 32)

Ovaj ajet nam najbolje oslikava ambijent u kojem vjernici žive i kako odgajaju svoje potomstvo i buduće naraštaje.

Svaki čovjek bira svoj odnos prema Bogu i niko nema pravo silom nametnuti svoju vjeru drugome. Tako nas Kur'an uči: *Nema prisile u vjeru, Pravi put se jasno razlikuje od zablude! Onaj ko ne vjeruje u Taguta, a vjeruje u Allaha, drži se za najčvršću vezu, koja se neće prekinuti! A Allah sve čuje i zna!* (El-Bekare, 256)

Uzvišeni Allah kršćane i Jevreje u Kur'anu naziva sljedbenicima Knjige. Pridajući značaj sljedbenicima Knjige, Ehli-Kitabijama, Allah dž.š. ih pod tim imenom spominje na oko trideset mjesta u Kur'anu. Ehlul-Kitabijama, sljedbenicima Knjige, smatraju se današnji Jevreji i kršćani, sa svim svojim vjerskim podjelama. Najbliže rečeno, to su oni koji posjeduju posljednje svete knjige pod kur'anskim nazivima: Tevrat, Zebur i Indžil. Pod ovim imenima i sa njihovim izvornim tekstovima – kako su objavljeni – pripadnici islama imaju obavezu da u njih vjeruju kao u sastavni dio vjerske obaveze. S druge strane, muslimani nisu u obavezi da apsolutno vjeruju u svete knjige Jevreja i kršćana zbog njihove intervencije i miješanja Božijeg teksta i tekstova kojima pojava Kur'ana označava novu Božiju intervenciju u zaštiti Njegovog izvornog teksta. (Terzić, 2012: 91)

'O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko riječi, i nama i vama zajedničke, da nikoga osim Allaha ne obožavamo, da Mu ništa ne pridružujemo, i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne smatramo!' Pa, ako se oni okrenu, vi recite: 'Budite svjedoci da smo mi muslimani!' (Ali Imran, 64)

Ove riječi obuhvataju sve sljedbenike Knjige, Jevreje i kršćane, kao i one koji idu njihovim putem. - *Reci: O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko riječi!* Riječ se ovdje koristi u značenju rečenice koju, potom, opisuje, pa kaže: ...*zajedničke i nama i vama...*, tj. pravedne, jednake i za vas i za nas. Nakon toga to komentira, pa kaže: ...*da nikoga osim Allaha ne obožavamo i ništa Mu ne pridružujemo...*, ni kip, ni krst, ni kumir, ni Taguta, ni vatru, niti bilo što drugo, nego se samo Njemu klanjamo nikoga Mu ne pridružujući, što je poziv svih poslanika. Allah

Uzvišeni kaže: - *Mi smo svakom narodu poslanika poslali: Allahu ibadet činete, a kumira se klonite!* (En-Nahl, 36) Nakon toga, Allah Uzvišeni kaže: ...*i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne smatramo!* Ibn Džurejdž kaže: „To znači, da jedni drugima primjer ne budemo u griješenju prema Allahu."

Pa ako oni ne pristanu, vi recite: *Budite svjedoci da smo mi muslimani,* tj. ako se okrenu od pravednosti i ovog poziva, vi svjedočite ustrajnošću u islamu, koji vam je Allah propisao! (Ibn Kesir, 2002: 207-208)

Primjeri Poslanikovog a.s. odnosa prema kršćanima i Jevrejima

Život Poslanika s.a.v.s. je praktičan primjer onog što je objavljeno u Kur'anu, jer je „Poslanik Kur'an koji hoda", kako ga je i opisala supruga Aiša r.a. Brojni su primjeri iz Poslanikovog s.a.v.s. života koji nam oslikavaju njegov odnos prema svim ljudima, bez obzira na vjeru i porijeklo.

Prenosi se da je sluga Abdullaha bin Amra ibn El-Asa r.a. jednoga dana zaklao ovcu, pa mu je Abdullah rekao: „Počni prvo sa komšijom Jevrejom!" Upita: „Zar od Jevreja da počnem dijeliti, Allah ti dao svako dobro?" Reče: „Čuo sam Poslanika s.a.v.s. kada je rekao: - Džibril mi je toliko preporučivao komšiju da sam pomislio da će komšija nasljeđivati komšiju!" (Tirmizija)

Poslanik s.a.v.s. je svojim ashabima predstavio značaj dobrih komšijskih odnosa, ne praveći razliku da li je komšija musliman ili nije.[1]

Poslanik s.a.v.s. je imao svog prvog komšiju Jevreja. On ga je stalno uznemiravao i ispred njegovih vrata ostavljao smeće i trnje. Poslanik s.a.v.s. je bio strpljiv. Kada jednog jutra ispred vrata nije bilo uobičajenog smeća i uznemiravanja, Poslanik s.a.v.s. upita šta je s njim. Kazaše mu

---

1 Ovakve primjere možemo naći i kod nas, u Sandžaku. Našim porodicama, majkama, nije strano kada npr.naprave neko jelo da jedan dio odvoje i ponesu komšiji. Takvu praksu trebamo i mi nastaviti, čuvati je i prenositi generacijama koje dolaze, onako kako smo i mi naučili od naših majki i nana.

da se Jevrej teško razbolio i da je na smrtnoj postelji. Muhammed s.a.v.s. ode u njegovu kuću da ga obiđe, kao komšiju bolesnika. Kada je Jevrej ugledao Poslanika s.a.v.s. izgovorio je Šehadet jer je bio svjestan da nakon tolikog uznemiravanja dobrim je mogao vratiti samo onaj kojeg je Allah dž.š. poslao kao Poslanika.

Prenosi se da je jedne prilike kroz Medinu prolazila sahrana i Poslanik s.a.v.s. je ustao da je isprati, a ashabi rekoše da je riječ o sahrani jednog Jevreja. Resulullah s.a.v.s. na to odgovori: „Zar i on nije ljudsko biće?“ (Buhari)

Iz ovih primjera, a i drugih koji nisu navedeni, vidimo da se govori o odnosu Poslanika s.a.v.s. i Jevreja. Razlog tome je što su u neposrednoj blizini muslimana živjeli Jevreji, ali ne i kršćani. Kasnije, kako se islam širio, tako su i muslimani dolazili u kontakt sa ostalim narodima i pripadnicima različitih vjerovanja. O tome nam govori sljedeći primjer.

Alija r.a. je 3. muharrema 624. godine (2. godine po Hidžri) napisao pismo koje mu je Poslanik a.s. diktirao, a odnosilo se na odgovor kršćanskim monasima iz manastira Svete Katarine koji su, kako se širila islamska država, potpali pod njenu vlast. U pismu se kaže:

„Kršćanima, na istoku i na zapadu, u blizini islamske granice i daleko od nje, znanim i neznanim, daje se jamčevina. Ukoliko se jedan monah ili anahoret zatekne na brdu ili u dolini, pećini ili u naselju, ravnici ili u crkvi, ili pak u svetilištu - hramu, tada mi stojimo iza njih, a oni su pod našom zaštitom. Ja ću ih zasigurno braniti svojim životom, svojim pomagačima i svojom vojskom, njih, njihove imetke i bogomolje, jer su oni moji podanici i kao takvi uživaju moju zaštitu. Niko im ne smije uskratiti putovanje bilo gdje, porušiti im bogomolju ili je oštetiti, kao ni prisvojiti bilo šta iz njihovih kuća za korist muslimana. Neće se oporezivati njihovi suci, kaluđeri, niti drugi koji se budu bavili vjerskim poslovima. Neće im se nametati ni druge novčane dažbine, novčane kazne ili odštete, niti će im se konfiskovati imovina, jer sam ja njihov čuvar na kopnu i na moru, na sjeveru i na zapadu, na istoku i na jugu, gdje god se budu nalazili imat će moju zaštitu i garanciju, od svega onoga što im je neprijatno i neugodno... Niko ih ne smije opterećivati

putovanjima, obavezivati učestvovanjem u borbi ili transportu oružja, jer se muslimani bore za njih i ne polemišu s njima osim na najkulturniji način, slijedeći u tome kur'ansku poruku: *I sa sljedbenicima Knjige raspravljajte na najljepši mogući način, ne sa onima koji su nepravedni, i recite: - Mi vjerujemo u ono što se objavljuje nama, i u ono što je objavljeno vama, a naš Bog i vaš Bog jeste - Jedan, i mi se Njemu pokoravamo."*(El-Ankebut, 46) (Muratović prema Hafizović, 2010: 111)

Medinska povelja je uredila odnose među muslimanima koji pripadaju različitim, u to vrijeme, plemenima i odnose između muslimana i pripadnika drugih religija. Danas, a i do Sudnjeg dana, Medinska povelja može biti model za uređenje međuljudskih odnosa, njihovih prava i obaveza.[1] Povelja sadrži precizne odredbe koje se odnose na pripadnike medinske zajednice, koja je bila multikonfesionalna, multikulturalna i multireligijska. Značaj tog dokumenta je u tome što se smatra prvim pisanim ustavom u povijesti ljudskog roda. (Halilović, 2007: 191)

Kur'anske smjernice za suživot pripadnika različitih religija

Mi, muslimani, kada se susrećemo sa nekom pojavom u društvu, pitanjem ili novonastalom situacijom, uvijek se vraćamo našim izvorima

[1] Medinska povelja je prvi pisani pravni akt za političko konstituiranje prve muslimanske zajednice odnosno prve države, utemeljene na kur'anskim načelima i sunnetu Poslanika Muhammeda s.a.w.s., utemeljitelja te države. Za Medinsku povelju se vrlo često kaže da je ona prvi pisani ustav jedne države u svijetu. Nastala je 623. godine, dvije godine nakon prve diplomatske intervencije i prvog mirovnog sporazuma u ljudskoj povjesti – sporazuma na Akabi, kada je došlo do bratimljenja dva suprostavljena Medinska plemena, Evsa i Hazredža. Naime, po dolasku u Medinu, Muhammed s.a.w.s., u gradu zatiče zajednicu sačinjenu od različitih grupacija stanovništa. Uočivši da je riječ o šarolikoj zajednici, izvršio je popis stanovništva, kako bi ustanovio realno stanje grada, te na temelju toga organizovao zajednicu. Izgradio je i prvu džamiju u Medini, koja nije bila isključivo vjerski objekat, nego i objekat unutar kojeg se okupljaju članovi zajednice, mjesto unutar čijih zidova se gradila zajednica i donosile političke odluke za konstituisanje prve Islamske države.

Medinska povelja je bila prvi korak u konstituisanju te države. Riječ je o dokumentu koji je uredio prava i obaveze nemuslimanske manjine, zaštitio prava svih građana Medine bez obzira na njihovu vjeru, naciju, boju kože, odredio jednak tretman za sve građene, te uspostavio saradnju izneđu muslimana i jevreja. (Topalović, 2016)

po odgovor. U našoj vjeri nema mjesta lutanju. Iz prethodnih stranica mogli smo vidjeti kako neki od ajeta slikovito i suptilno prikazuju kakav treba biti odnos među ljudima uopće. Poslanik s.a.v.s. nam je to svojom praksom savršeno pokazao. A to je samo jedan djelić prikaza njegovog odnosa prema nemuslimanima, u ovom slučaju, kršćanima i Jevrejima. Sada ćemo, promišljajući ajete i hadise koji govore o ovoj tematici, donijeti neke univerzalne smjernice koje mogu pomoći što boljem suživotu pripadnika različitih religija.

Dijalog

*Sa sljedbenicima Knjige raspravljajte na najljepši način, – ne sa onima među njima koji su nepravedni – i recite: - Mi vjerujemo u ono što se objavljuje nama i u ono što je objavljeno vama, a naš Bog i vaš Bog jeste – Jedan, i mi se Njemu pokoravamo. (*EL-Ankebut, 46)

Islam je naredio dijalog i pozivanje u Allahovu vjeru na najljepši način, te korištenje najljepših metoda u komunikaciji sa drugim i drugačijim. Uzvišeni je objavio: Na putu Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima na najljepši način raspravljaj! Gospodar tvoj zna one koji su zalutali s puta Njegova, i On zna one koji su na Pravom putu. (En-Nahl, 125)

Zajednička riječ

Kur'an nam nudi metod putem kojeg ćemo okupiti različite skupine ljudi radi započinjanja dijaloga i objašnjava temeljno pravilo dijaloga čija primjena će omogućiti da dođe do razumijevanja i okupljanja oko jednog, zajedničkog principa. Uzvišeni Allah je objavio: Reci: 'O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi i nama i vama zajedničke: da se nikome osim Allahu ne klanjamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo!' Pa ako oni ne pristanu, vi recite: 'Budite svjedoci da smo mi muslimani!' (Ali Imran, 64)

Različitost je Božija volja

Svima vama smo zakon i pravac propisali. A da je Allah htio, On bi vas sljedbenicima jedne vjere učinio, ali, On hoće da vas iskuša u onome što vam propisuje, zato se natječite ko će više dobra učiniti; Allahu ćete se svi vratiti, pa će vas On o onome u čemu ste se razilazili obavijestiti. (El-Ma'ida, 48)

Zatim: *A da je Gospodar tvoj htio, sve bi ljude sljedbenicima jedne vjere učinio. Međutim, oni će se uvijek u vjerovanju razilaziti.* (Hud, 118)

Priznanje vrijednosti drugih i drugačijih

Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici - svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i Knjige Njegove, i poslanike Njegove: 'Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih.' I oni govore: 'Čujemo i pokoravamo se; oprosti nam, Gospodaru naš, Tebi ćemo se vratiti.' (El-Bekara, 285)

Bosanska Krupa kao primjer suživota pripadnika različitih religijskih zajednica

Prije samog govora o suživotu u Bosanskoj Krupi, krajiškom gradiću na obali Une, kratko ćemo se osvrnuti na specifičnost pacifičkog odnosa muslimana sa prostora Bosne i Hercegovine i Sandžaka prema pripadnicima drugih religija i nacija. Kao što je i poznato, većina muslimana sa područja Bosne i Hercegovine i Sandžaka Bošnjaci su po nacionalnoj pripadnosti. Bošnjaci u Bosni i Hercegovini i Sandžaku, ali i oni koji su razasuti širom svijeta, autohtoni su narod. Detaljnije o tome pisao je rah. akademik Muamer-ef. Zukorlić u svojoj u knjizi *Drevna Bosna*. (Zukorlić, 2018.) Svojom vjerom, kulturom i tradicijom doprinose šarolikosti sveukupnog evropskog identiteta. Bosna i Hercegovina i Sandžak najbolji su primjeri kako na jednom malom

prostoru vjekovima žive pripadnici različitih religija. Naravno, postoje i određena dešavanja, poput posljednjeg rata, odnosno agresije na Bosnu i Hercegovinu, gdje su narušeni međunacionalni i međuvjerski odnosi. Međutim, to je jako kompleksna i opširna tema o kojoj su mnogi pisali i o kojoj će se pisati, pa u ovom radu neće biti značajnijeg govora na tu temu. Spomenut ćemo još to da Bošnjaci nikada nisu imali ulogu agresora, izazivača sukoba, već su se uvijek branili od napadača. Najslikovitije nam ovu činjenicu pokazuje očuvanost vjerskih objekata i svetinja tamo gdje su Bošnjaci većina, bez obzira kojoj religiji pripadali. Cijela Bosna i Hercegovina nam tome svjedoči. Jedan od svijetlih primjera suživota jeste i Bosanska Krupa.

Mujo Begić, u svojoj knjizi *Bosanska Krupa 1992-1995. porušeni grad*, bavi se ratnim dešavanjima u Bosanskoj Krupi, agresijom na ovaj grad, prijeratnim dešavanjima, planovima i strategijama agresora, teškom sudbinom koja je zadesila pripadnike Bošnjaka i Hrvata, kao i mjestima i logorima u kojim su bili zatočeni, mjestima gdje se nalaze masovne grobnice… Spominje i uništavanje i pljačku imovine, rušenje i uništavanje vjerskih objekata, progon nesrpskog stanovništva i na kraju ubijanje djece. (Begić, 2016.)

Kao što smo napomenuli prije, pitanje agresije na Bosnu i Hercegovinu u cjelini, ali i pojedinačno na svako mjesto i svaki grad, zahtijeva mnogo više prostora i temeljniji pristup, ali ovdje spominjemo samo u najkraćim crtama ovaj problem iz razloga što se pravi suživot mora graditi na istini, iskrenosti i pravdi. Dakle, da bismo imali bolje i čistije odnose među pripadnicima različitih vjerskih i nacionalnih zajednica potrebno je prihvatiti istinu, suočiti se sa njom i na njenom temelju, uzimajući pouku iz prošlosti, graditi odnose.

Bosanska Krupa - kratak osvrt na strukturu stanovništva

Bosanska Krupa se nalazi u sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine, u sklopu Unsko-sanskog kantona. Graniči s općinom

Dvor u Republici Hrvatskoj, te općinama Krupa na Uni, Sanski Most, Bosanski Petrovac, Bihać, Cazin i Bužim u Bosni i Hercegovini. Po završetku rata, općina Bosanska Krupa je teritorijalno podijeljena na tri općine i to: Općina Bužim, Krupa na Uni i Bosanska Krupa. (Kekić, www.gradbosanskakrupa.com)

Po popisu koji je izvršen 2013. godine, u Bosanskoj Krupi ima 25.545 stanovnika. Od tog broja 23.578 su Bošnjaci, odnosno 92,3% ukupnog broja stanovništva, Srbi 1.260 ili 4,9%, Hrvati 66 ili 0,3%, a ostali 641 ili 2,3% ukupnog broja stanovništva. (http://www.statistika.ba/?show=12&id=11428)

Vjerski suživot u Bosanskoj Krupi

Prije par mjeseci, krajem 2021. godine, Bosanska Krupa je dobila status grada. Kao i ostali pogranični gradovi i Bosanska Krupa je

doživjela sudbinu odliva stanovništva, posebno omladine, ka zemljama Zapadne Evrope. Međutim, posljednjih godina zabilježeni su primjeri i doseljavanja nekoliko porodica iz Njemačke u Bosansku Krupu. Razlog je, kako kažu, prirodom bogato mjesto, tiho i mirno te ekonomski povoljno mjesto za život. Svako ko posjeti Bosansku Krupu ne može ostati ravnodušan prema prelijepim Zelenim otocima, smještenim u samom centru grada. Pored toga, grad krase i daju nadu da postojanje različitosti samo može oplemeniti jedno mjesto, jedan kraj, tri vjerska objekta u neposrednoj blizini. To nam govori da nije postojalo netrpeljivosti među pripadnicima različitih religija čim su se odlučili da džamija, katedrala i crkva budu tako blizu, gledano izdaleka kao da su u jednom dvorištu.

O tome kakvi su odnosi među pripadnicima različitih religija danas, razgovarali smo sa dvojicom alima iz Bosanske Krupe, a to su prof. dr. Hakija Kanurić i Muhamed-ef. Begić.

Autor: Svako ko prvi put posjeti Bosansku Krupu zapazit će da se džamija, katedrala i crkva nalaze jedne pored drugih, kao da su u istom dvorištu. Da li ta slika pokazuje odnos među pripadnicima različitih religija?

Prof. dr. Kanurić: Ta je pojava odraz kulture Bošnjaka koji su odgojeni na suživotu sa drugim religijama i interkulturalnosti, kakva je Krupa i bila u prijeratnom periodu. Nakon rata, kada su Bošnjaci postali izrazito dominantni stanovnici tog područja, nisu im smetale kršćanske bogomolje, ortodoksne i katoličke orijentacije, te ih nisu rušili ili se pokušavali revanširati onima koji su rušili džamije.

Ef. Begić: Slika džamije, crkve i katedrale u Bosanskoj Krupi u potpunosti oslikava odnos muslimana prema drugim konfesijama. Nikad nisu smetale crkve muslimanima nigdje u Bosni, pa ni u Bosanskoj Krupi... Ovo je unikatan primjer tri različite bogomolje, baš jedna pored druge...

Autor: Da li je rat utjecao na odnos među pripadnicima različitih religijskih zajednica?

Prof. dr. Kanurić: Naravno da je utjecao, jer konkretno kada se radi o

Bosanskoj Krupi, etnička struktura stanovništva se potpuno izmijenila, s obzirom da su Srbi mahom napustili to područje i odselili u druge krajeve. Isto su činili i Hrvati, a seoba nije zaobišla ni Bošnjake, koji su, zbog ekonomskih prilika, u velikoj mjeri napustili svoja ognjišta tražeći bolji život u drugim zemljama.

Ef. Begić: Dakako da je rat ostavio određeni trag prvih godina dok nije počeo život teći. Ali u svijesti muslimana je da je suživot dio naše vjere i komunikacija sa katolicima i pravoslavcima je uspostavljena i oni se sasvim slobodno kreću, žive i rade, te posluju sa muslimanima.

Autor: Džamija je porušena u ratu od strane Srba. Da li su pravoslavna i katolička crkva pretrpjele oštećenja u ratu? Šta nam to kazuje?

Prof. dr. Kanurić: Građevina pravoslavne crkve ostala je nedirnuta. Doduše, oštećenja na njoj je bilo, ali su ona posljedica utjecaja vremena, zapuštenosti i neodržavanja. Katolička crkva bila je minirana i gotovo do temelja srušena u toku rata, kao i džamija.

Sam opis dovoljno kazuje da se radi o barbarstvu naših komšija Srba koji su u Bosanskoj Krupi u periodu rata, kada se zakon stavi po strani i kada se otkriva i pokazuje lični odgoj i kultura, minirali i srušili muslimansku džamiju i katoličku crkvu.

Ef. Begić: Iako su porušili džamiju, niti jedna crkva nije takvu sudbinu doživjela. Muslimanima je svaka bogomolja svetinja i u njih se ne dira. Čak i u predjelima gdje je bila Armija BiH nisu dirnute bogomolje drugih konfesija...

Autor: Kakav je odnos danas?

Prof. dr. Kanurić: Srba i Hrvata u Bosanskoj Krupi ostalo je sasvim malo, tako da se više i ne može govoriti o interkulturalnosti, osim u nekoj maloj mjeri. Nije mi poznato da se desio bilo kakvih eksces i ispad na nacionalnoj i vjerskoj osnovi, čak i nakon rata.

Ef. Begić: Danas je odnos sasvim normalan, suživot je izgrađen, svi imaju ostvarena svoja prava, crkvena zvona zvone i muslimani su komšije pravoslavcima i katolicima, od kojih nikog glava neće zaboljeti...

Kao što možemo vidjeti iz razgovora sa uvaženim alimima iz Bosanske Krupe, odnos među pripadnicima različitih religija je na zavidnom stepenu. Nije bilo poslijeratnih sukoba i dijalog među njima je moguć. U tom kontekstu, Mirjana Aleksić, u intervjuu za DW, kaže: „Ovo je grad u kojem se ni ja ni moj muž nismo nikada osjetili nešto drugačije od onih ljudi koji žive u gradu u kojem su većinski katolici. Ljudi u Bosanskoj Krupi prema nama nikada nisu niti jednim gestom pokazali da nas drugačije gledaju zato što mi pripadamo nekoj drugoj religiji." (Purić, 2017.)

Prema informacijama dobijenim od imama iz Gradske džamije u Bosanskoj Krupi, Ishak-ef. Sejdića, datum otvorenja džamije je petak, 31.07.1908. godine ili 2. redžeba 1326. h. godine. Na natpisu, pri ulazu u džamiju, stoji: „Ovu džamiju je srušio i zapalio srbo-četnički agresor 24.04.1992. godine. Džemat Bosanska Krupa, uz Allahovu pomoć i pomoć džemata Mesdžid Diwanijat Ayda Almnahi iz Kuvajta, ponovo su je izgradili dana 14.06.1997. godine."

Katolička crkva Blažene djevice Marije sagrađena je 1910. godine, u ratu 1992. u potpunosti je srušena, a 2006. godine obnovljena je donacijama građana svih nacionalnosti iz Bosanske Krupe, sredstvima te općine i donacijama raznih udruženja. (https://www.nezavisne.com/novosti/gradovi/U-jednom-dvoristu-3-bogomolje/248427)

Na zvaničnom sajtu Srpske pravoslavne crkve pronašli smo podatak da je crkva, odnosno hram Rođenja Presvete Bogorodice prvobitno sagrađen 1882. godine, zatim u Drugom svjetskom ratu porušen, a na njegovim temeljima osamdesetih godina prošlog vijeka sagrađen novi manji hram. (spc.rs)

ZAKLJUČAK

Analizirajući dostupnu literaturu koja tretira vjerski suživot među pripadnicima različitih religijskih zajednica, prije svega oslanjajući se na osnovne izvore islama, možemo zaključiti da ljudi kada se pridržavaju vjerskih pravila i učenja, koja od svakog čovjeka traže da se s poštovanjem odnosi prema drugome, može se osigurati mir i stabilnost u jednom društvu. Allah dž.š. upoređuje ubistvo nevine osobe sa ubistvom svih ljudi na Zemlji, a jedna od deset zapovijesti u kršćanstvu, također, govori o zabrani ubistva. Svaka religija, u samoj suštini njenog učenja, poziva na mir. To znači da svako ko počini neki zločin u ime vjere nije shvatio suštinu vjere i ne može biti njen istinski sljedbenik.

U prvom dijelu rada smo se, upravo, bavili univerzalnim kur'anskim i hadiskim porukama koje se odnose na međuljudske odnose. One važe za svako vrijeme i svako mjesto i, itekako, danas su potrebne i aktuelne.

U drugom dijelu smo se osvrnuli na konkretan primjer vjerskog suživota u Bosanskoj Krupi, dešavanjima koja su u prošlosti utjecala na odnose između pripadnika različitih religija i nacija. Zatim smo kroz kraći razgovor sa uvaženim alimima, prof. dr. Kanurićem i efendijom Begićem, koji su upućeni u svakodnevna dešavanja u Bosanskoj Krupi, pokušali da dokučimo kakav je odnos danas između pripadnika različitih religija. Nadam se da smo, donekle, uspjeli. Svaki ljudski rad je podložan promjeni i manjkav je, tako d, ovaj rad može biti početak ka dubljim istraživanjima na ovu ili sličnu temu, jer muđuljudski odnosi su neiscrpna tema, uvijek potrebna i uvijek aktuelna.

Na početku i na kraju hvala Uzvišenom Stvoritelju, a salavate donosimo na Njegovog Miljenika s.a.v.s.